

NÁRODNÍ
MUZEUM

METODIKA:

ZÁKLADNÍ METODIKA RESTAUROVÁNÍ

(2016)

ZÁKLADNÍ METODIKA RESTAUROVÁNÍ

Restaurování je náročný proces odborného zásahu na nástroji vedoucí k obnovení jeho původní podoby, případně též funkce. Restaurování podléhá přísným pravidlům a postupům dle zásad restaurátorské etiky. Je to souhrn specifických postupů, které respektují technickou, zvukovou a výtvarnou strukturu originálu. Restaurování proto nutně vyžaduje vhodnou kvalifikaci (odborné vzdělání, dlouhodobá praxe, znalosti historických technik a technologií, orientace v současných poznatcích v oboru).

Samotný proces restaurování spočívá v několika návazných krocích:

- průzkum předmětu a stanovení stavu a míry poškození
- návrh restaurátorského záměru s přesně stanoveným postupem zásahu, použitými prostředky atd.
- samotný restaurátorský zásah
- průběžná a finální fotodokumentace zásahu včetně pořízení podrobné restaurátorské zprávy

Veškeré restaurátorské zásahy na předmětu musí být vratné. Restaurátorský postup musí zasahovat do originálu co nejméně. Technologie by měla co nejvíce odpovídat původním postupům v době, kdy nástroj vznikl.

Restaurování některých hudebních nástrojů (například klavíry) vykazuje podobné postupy jako restaurování uměleckého nábytku, nicméně není možné zapomínat na původní hudební funkci předmětu, která určuje i některé specifické technické parametry předmětu. **Restaurování hudebních nástrojů je proto vhodné vždy svěřovat profesionálním restaurátorům hudebních nástrojů nebo s nimi, či jinými odborníky, navržený restaurátorský záměr konzultovat.**

Je nutno mít na paměti to, že restaurování je zásah, který vždy do určité míry redukuje komplexní historickou hodnotu originálu, pro kterou je předmět uchováván. Z tohoto důvodu je vhodné upřednostnit vždy zásah konzervační a restaurátorský zásah provádět pouze v odůvodněných případech a na základě odborných konzultací.

Restaurátorský záměr – základní schéma

Součástí restaurátorského záměru musí být:

- lokalizace/identifikace nástroje (vlastník/správce, identifikační číslo, místo uložení)
- údaje o nástroji (klasifikace nástroje, výrobce, datace, místo vzniku)
- popis nástroje a jeho částí včetně popisu jejich stavu (rozměry předmětu, specifika předmětu, popis materiálů, identifikace předchozích zásahů apod.) – součástí musí být podrobná fotodokumentace (celkový pohled na nástroj, detailní fotodokumentace stavu nástroje)
- samotná koncepce restaurátorského zásahu (návrh postupu a technologických metod, úplný výčet prací, návrh materiálů se zdůvodněním, výsledky případných rozborů)

Restaurátorský záměr musí být vždy konkrétní a úplný. Např.:

- při návrhu odebrání vzorků k laboratornímu průzkumu musí být vždy určeno, v jakém rozsahu a odkud budou vzorky odebrány (případně možno též graficky znázornit)
- musí být definovány podmínky transportu předmětu do restaurátorské dílny
- záměr musí usilovat o kompletní stanovení použitých materiálů
- případné doplnění chybějících částí (resp. nahrazení zničených částí) musí být jasně definováno, ideálně graficky znázorněno

Restaurovatelský záměr posuzuje zadavatel restaurovatelského záměru ve spolupráci s odbornou organizací. V případě nejasností si vyžádá změnu, úpravu či doplnění záměru. **U cenných historických předmětů je vhodné vyhotovit vždy minimálně dva nezávislé restaurovatelské záměry a jejich případné rozpory dále konzultovat. U vysoce cenných historických předmětů (unikátů) je vhodné postoupit posouzení restaurovatelského záměru odborné komisi a veškeré rozpory komise konzultovat s dalšími odborníky.**

Restaurovatelský zásah

- při realizaci zásahu musí být dodržen původní restaurovatelský záměr, jakékoli odchylky od něj je nutné konzultovat
- celý průběh restaurování je nutno průběžně a pravidelně dokumentovat (popis + fotodokumentace)
- v případě nutnosti pořízení kopií částí nástroje (resp. rekonstrukce nedochovaných částí) je nutné uvádět vzor, podle kterého byly kopie pořízeny
- odstranění originálních částí předmětu je možné pouze z nezbytně nutných důvodů; odstraněné části musí být zdokumentovány, konzervovány a uloženy společně s předmětem

Restaurovatelská zpráva – základní schéma

I. Písemná část:

- lokalizace/identifikace nástroje (vlastník/správce, identifikační číslo, místo uložení)
- údaje o nástroji (klasifikace nástroje, výrobce, datace, místo vzniku)
- důvod restaurovatelského zásahu
- výčet výchozích podkladů (restaurovatelský záměr, předchozí restaurovatelské zprávy, historické písemné a obrazové dokumenty, odborné posudky apod.)
- výčet provedených průzkumů (účel, výsledky)
- popis stavu předmětu před restaurováním
- podrobný výčet postupných restaurovatelských zákroků včetně výčtu použitých technologií a materiálů a včetně zdůvodnění zákroku
- výčet zjištění i historii předmětu vyplynulých v průběhu restaurovatelského zásahu
- výčet odstraněných částí předmětu s popisem jejich konzervace, identifikace a uložení
- stanovení míry ztrát originálních částí či jiných složek s výpovědní hodnotou (včetně lokalizace – grafické znázornění)
- stanovení způsobu a možnosti odstranění provedených zásahů
- stanovení předpokladu trvanlivosti zásahu a doporučení správného režimu uložení (případně vystavení, transportu atd.)
- seznam vyobrazení obrazové části
- datum vyhotovení, seznam a podpisy všech aktivních účastníků restaurovatelského zásahu

II. Obrazová část:

- fotodokumentace původního stavu
- fotodokumentace průběhu restaurování
- fotodokumentace stavu po restaurování
- případná grafická dokumentace
- případná speciální dokumentace (rentgenové snímky, tomografie apod.)

Fotodokumentace musí být detailní a vždy provedena s fotografickou škálou. Základní fotodokumentace je součástí tištěné restaurovatelské zprávy. Další fotodokumentace se odevzdává jako příloha na CD Romu.

V případě jakýchkoli dotazů se na nás neváhejte obrátit.

Doporučená literatura:

Barclay, Robert L. *The Care of Historic Musical Instruments*. CIMCIM 2005.

Barnes, John. Does restoration destroy evidence? *Early Music*, roč. 8, 1980, č. 2, s. 213–218.

Berner Alfred – Meer, John Henry van der – Thibault, Geneviève – Brommelle, Norman. *Preservation and Restoration of Musical Instruments*. London 1967.

Oey, Mary. *Some problems in musical instrument conservation in museum collections* [online]. Anagpic 2006. Dostupné z: <http://cool.conservation-us.org/anagpic/2006pdf/2006ANAGPIC_Oey.pdf>

Pollens, Stewart. The Restoration of Musical Instruments: To Play or Preserve? *Art & Antiques*, roč. 6, 1983, s. 40–122.

Profesní etický kodex konzervátora-restaurátora AMG ČR. Praha 2009.

Struktura a náležitosti restaurátorských zpráv. Národní památkový ústav. Metodický list č. 4/2006.

Watson John R. Historical Musical Instruments: A Claim to Use, an Obligation to Preserve, *Journal of the American Musical Instrument Society*, roč. 17, 1991, s. 69–82.